СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 23. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, четвер, 29-го січня 1948. No. 23. JERSEY CITY and NEW YORK, Thursday, January 29, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

В ПАЛАТНІЙ КОМІСІЇ ПРИЙНЯТО ЗНИЖКУ ПОДАТКІВ

Вашингтон, 27 січня. — Комісія способів і засобів палати репрезентантів прийняла законопроект республиканськоїї більшости, внесений конгресменом Кнутсоном, щоб уже в теперішньому році знижити податок на $6,300,000,000. Голосування в комісії пішло по лінії партійної приналежности конгресменів. За прийняття білу голосували 15 республиканців, проти нього були 9 демократів, Надіються, що дискувія над билом почнеться в повній палаті негайно. Обі партії приготовляються до словного бою. Коли б в палаті перейшов законопроект Кнутсона, тоді треба буде обтяти видаток на здійснення Пляну Маршала. Республиканські провідники заповідають, що на рятунок Европи конгрес призначить лише 5.5 більйонів замісць проектованих президентом 6.8 більйонів.

ЗАМИКАЮТЬ ФАБРИКИ З ПРИЧИНИ НЕДОСТАЧІ ТОПЛИВА.

Шікаго. — Цьогорічна зима зазначилася найдовшим безперервним морозом впродовж останніх 12 літ, внаслідок чого понизилися припаси топлива до самого дна в 5 середне-західних стейтах. Деякі фабрики в цій околиці і в Дітройті приневолені перервати працю, внаслідок чого 200,000 робітників тратять заробітки. В деяких містах забракло світляного газу, а це причиняється до пониження стану здоровля серед населення.

НОВИЙ ПРЕДСІДНИК ФЕДЕРАЛЬНОЇ РЕЗЕРВИ.

Вашингтон. — Президент Труман назначив нового предсідника Федеральної Резервової Системи, яка надає напрям фінансовій політиці Злучених Держав. Новий предсідник, Тамес Бейард МекКейб це банкир і фабрикант паперу з Филаделфії. Дотеперішній предсідник, Маринер С. Еклс, не уступив з праці, а прийняв місце містопредсідника цеї установи.

МІЖ СТАСЕНОМ ТА ТЕФТОМ ПРИЙШЛО ДО РАСПРІ.

Манчестер, Ню Гемпшир. — Гаролд Стасен, самозголошений кандидат на номінацію на президента з рамени Республиканської партії, одверто зірвав приязні звязки з іншим кандидатом, а це сен. Робертом Тефтом і тепер прийде між ними до політичної боротьби за добуття номінації. Вони розійшлися в думках в справі американської закордонної політики. Тефт гостро критикує Плян Маршала, Стасен його підтримує.

МОСКВА ВІДКЛИКАЄ ЦЕРКОВНОГО ДОСТОЙНИКА З АМЕРИКИ.

Ню Йорк. — Митрополит Венямин, екзарх Російської Православної Церкви в Америці, дістав з Москви візвання, щоб залишив своє становище в Північній Америці й обняв становище митрополита в Ризі, в Лотві. На його місце Святіший Синод назначив екзархом Північної й Південної Америки архієпископа Макарія з Ню Йоркоу. Венямин приїхав до Америки в 1933 р. як висланник митрополита Сергія з Москви, щоб наладнати відносини в Російській Православній Церкві, одначе йому не вдалося поєднати всіх російських епископів, які розбилися на дві частини: одні стоять на становищі автономії церкви в Америці, інші хочуть безумовного послуху Москві. Макарій піддався наказам Москви й тому залишається в Америці головою з дорученням Москви.

ЛІВА ЮНІЯ ПОВИНУЄТЬСЯ НАКАЗАМ МАТІРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Ню Йорк. — Юнія робітників при виробі меблів, приналежна до Конгресу Індустріяльних Організацій, рішила 14 голосами проти 13 на засіданні екзекутивної ради вислати до Краєвої Робітничої Ради присягу з заявою, що її урядовці не комуністи, як цього вимагає закон Тефта-Гартлія. Це перша юнія, опанована лівими елементами, яка піддалася приписам закону. Та в ухвалі поміщена застсрога, що її має ще ратифікувати конвенція юнії, яка відбудеться в червні и Шікагу. На засіданні прийнято резолюцію з підтримкою Генрія Волеса як кандидата на президента. Юнія обіймає 55,000 членів.

СУДДЯ ОСУДЖУЄ УРЯД ЗА ПОЛІТИКУ В СПРАВІ СКИТАЛЬНИКІВ.

Ню Йорк. — Член Верховного Суду південної частини стейту Ню Йорку, Меєр Стайнбринк, осудив політику вашингтонського уряду за його становище супроти скитальників в Европі. Він заявив, що Америка, яка стоїть у проводі світу, не додержала свого зобовязання супроти скитальників. Конгрес, на думку судді, повинен негайно ухвалити бил Стратона за допущення 400,000 нових імігрантів зі скитальщини.

Ол. Бабій

ПІД КРУТАМИ

Ще тільки вчора упали тюрми,
Ще тільки вчора родилась воля,
Нині на сполох сурмлять вже сурми:
— Орда йде дика з чужого поля!

Ще тільки вчора — прапорів море,
Побідно грали дзвони в Софії, —
А нині, нині — горе нам, горе!...
— Знов Боголюбський йде з Московії.

Знову з півночі градові тучі
Впадуть на наші ниви народні;
Сумує Київ, руїни ждучи:
— Спасуть хіба нас чуда Господні! —

Крамоли, чвари в краю цілому,
По лютих війнах люд у знемозі;
Гей, скиглить чайка в степу німому,
Що гніздо звила ось при дорозі.

Зібралось триста юних, смілившх:
— Браття! Не купим волі сльозами! —
Не треба смутків, ні слів журливих;
Ходім, як Ігор, у бій з мечами! —

— — — — — — — —

Гей, гремлять стріли мрачної днини,
Аж у Чернигів котяться громи;
Паде покіссям цвіт України,
Та хто вбив тіло, духа не зломить!

Бились сполудня, бились до ночі;
Аж тоді втихли у пітьмі бої,
Як закрив воїн останній очі,
Як впав, убитий побіля зброї.

Всі Ви спочили в темній могилі,
Та нас в неволю не завернути,
Бо і в нас були вже Термопілі,
Бо впало триста, ген там, де Крути!

Від Лицарів з-під Крут до Героїв У. П. А.

(29 СІЧНЯ 1918—1948)

Точно тридцять років тому, дня 29-го січня 1918-го року, на полях Чернигівщини біля міста Крути, триста українських лицарів-юнаків зложили свої буйні молоді голови в обороні Землі Української перед московсько-большевицькою навалою. Їх триста, в боротьбі проти шість тисяч пяних російських матросів. Полягли усі й тільки кількох припадком залишились при житті. Своєю смертю здобули безсмертність Україні.

Уряд новоствореної Української Держави дебатував тоді, ухвалював земельні та інші реформи і свою миролюбність демонстрував демобілізацією тих нечисленних українських військових частин, що створились після розвалу російської білої імперії. На московському престолі сидів тоді вже червоний цар і теж заневняв про свою миролюбність, з тою тільки різницею, що рівночасно мобілізував нові московські, тим разом червоні, орди, розброюючи при цьому морально інші народи своїми облудними гаслами. Тоді, як Україна виразно виявляла свою готовість мирно жити і співпрацювати з усіми, головно сусідніми народами, отже і російським, орди Муравйова з усіх боків заливали і плюндрували українську землю, що волею, силою і словом свого народу маніфестувала свою самостійність.

Багатотисячній московській навалі, що прамувала на золотоверху столицю України, вислано тоді на зустріч триста українських юнаків. Тільки триста. Вони самі зголосились, щоб своєю смертю рятувати честь і життя народу. Кваліфіковані політики називали їх чин „безумним геройством", а їх смерть „трагедією", але справедлива історія порівнює їх з безсмертними спартанцями Леоніда під Термопілями, а їх смерть ставить за найвищий приклад виконаного обовязку. Цих триста юнаків стали безсмертними, бо вмерли в обороні своєї Батьківщини.

„Безумне геройство" Лицарів з-під Крут стало найсвітлішим актом української визвольної політики. Безвартісним шматком паперу і пустими словами залишилися б усі наймудріші реформи і політичні заяви та проголошення, якщоб не було тих, що готові життя своє віддати в їх обороні. Тільки Крути підписали і поставили печать волі, сили і слова українського народу під Четвертий Універсал Української Центральної Ради з 22-го нічня того ж року. Тільки після повторених Крут міг наступити акт Соборности з 22-го січня один рік пізніше. Тільки „безумне геройство" Лицарів з-під Крут дає практичну і вічну вартість звязаним з ним політичним актам.

Тридцять років тому під Крутами кровю ратифіковано акт української державности. В його обороні згинуло триста Герів, а на їх місці стали мільйони. І стоять до сьогодні, бо немає сили, яка їх перемогла б. Геройська смерть є непереможна. Це безсмертний дух Героїв з-під Крут очистив опісля Україну від московського наїзника, це Крутянці співали гимн „Ще не вмерла Україна" тоді, як їх під Базаром сікли большевицькі кулемети. Герої з-під Крут воскресли в армії Української Народньої Республики, в Січових Стрільцях полковника Коновальця, в Українській Галицькій Армії, в рядах Української Військової Організації, в Спілці Визволення України, в лавах Організації Українських Націоналістів. Це мовою Лицарів з-під Крут говорить українська нація сьогодні геройськими ділами своїх легендарних Лицарів з Української Повстанської Армії. Бо Крути вічні. Ті, що там згинули в обороні української державности, житимуть вічно і їх дух мільйонами інших рук продовжуватиме цю боротьбу, аж волею, силою і словом буде здійснена ідея, за яку пролито кров і віддано життя під Крутами: Самостійна Соборна Українська Держава.

ТРІЮМФ ЛЮБКИ КОЛЕССИ В КАРНЕҐІ ГОЛ У НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, 28. січня. — Концерт української піяністки Любки Колесси, уладжений в звісній концертовій залі Карнеґі Гол вчора ввечір випав величаво, так, що можна назвати його її особистим тріюмфом. Це пізнати з критики в газетах та з поведінки публики. Артистку витали оваційно після кожної музикальної точки. Китиці квітів вручено після першої частини, а овацийними оплесками після покінчення концерту приневолили артистку ще до чотирьох наддатків. Очарована публика прямо не хотіла виходити з залі.

„Любка Колесса, яка дитиною була дивом, а опісля в зрілім віці славою в Европі, уладила вчора свій перший концерт в Карнеґі Гол і виказала, що вона є піяністкою незвичайної особистости і чару. Її гра виказала, що вона, як музикантка, має щось сказати від себе самої, а до того, що вона мала сказати, варта було прислухатися. Тут бачили ми ясно артистку зі своїм власним умом і серцем... Знаючи, що її есенціональним середовищем є тепло, граціозність і поетичність, вона дібрала собі музичні твори, які саме могли б виказати оці прикмети, а потім відіграла їх з елеганцією в стилі і з послідовністю в характері" — оце вступні завваги Гаверда Тобмена, музичного критика у сьогоднішнім виданні щоденника Ню Йорк Таймс.

Після тих завваг Тобмен фахово розбирає програму концерту, згадуючи про композиції Баха-Бусоні, Дебюсі, Шумана, Ґлюка, Мозарта, Арнольда Вальтера й Шопена, при чім не щадить їй похвал не лише за знамените виконання композицій, але теж і за її власну творчу інтерпретацію.

В подібнім тоні написана критика Джерома Д. Бона в щоденнику Ню Йорк Геральд Трибюн, при чім критик затримується ширше над новістю, а це над композиціями чеського музики Вальтера, який є директором музичної консерваторії в Торонто, у Канаді, де артистка є головою вищих курсів на піяно. Джером твердить, що найбільш приковуючою точкою у грі панни Колесси була її інтерпретація „Фантазії" Шопена. „Вона внесла до свого зрозуміння широкість стилю, повний одушевлення розмах, а в короткім розділі в Б-дур задумчивий поетичний дотик, який потрібний на те, щоб передати публиці послання композитора" — оце кінцеві завваги критика.

ФРАНЦІЯ ПЕРЕД НОВОЮ КРІЗОЮ В УРЯДІ

СПРАВА ДЕВАЛЮАЦІЇ І РОЗБІЖНОСТИ ДУМОК В ПАРЛЯМЕНТІ.

Париж, 27 січня. — Справа девалюації французького франка та урядовий законопроект вільного ринку на золото та дозволу на привіз золотих резервів, що їх держать поодинокі французи закордоном були сьогодні предметом гострих дебат французького уряду і Національної Асамблеї. Розбіжності думок в цій справі набрали гострих форм головно після того, як парляментарний комітет фінансів відкинув урядову пропозицію щодо вільного ринку на золото, при чому соціялісти злучилися з комуністами, голосуючи проти. Соціялістичний міністер фінансів Рене Маєр рішучо обстоює урядовий законопроект в справі золота, вважаючи його суттєвою частиною цілої девалюації. В самій Асамблеї премієр Шуман домігся приспішення дебат над законопроектом. Проти голосували вже тільки комуністи. Справа французької девалюації продовжує бути одною з головних подій дня.

ДОГОВІР З БРИТАНІЄЮ ПРИЧИНОЮ ЗАВОРУШЕНЬ В ІРАКУ.

Уряд пішов у відставку.

Багдад, Ірак, 27 січня (АП). — Підписаний перед двома тижнями в Лондоні британсько-іранський договір взаємної військової допомоги був тут сьогодні причиною заворушень, внаслідок яких 70 осіб було вбитих і понад 300 поранених. Уряд премієра Салег Ябра, що заключив згаданий договір, подався у відставку і це теж означало б, що його боротьба за ратифікацію договору в парляменті не мала успіху. До заворушень прийшло, як поліція відкрила вогонь проти товпи, що демонструвала проти договору.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАГАРБАЛИ З НІМЕЧЧИНИ КУЛЬТУРНІ СКАРБИ ВАРТОСТИ $170,000,000.

Дресден, Німеччина, 27 січня. — Перед кількома днями тут виявлено, що з одного тільки відомого німецького музею Цвінґера в цьому місці большевики загарбали мистецько-культурних скарбів вартости $170,000,000. Згідно з каталогом музею большевики вивезли до Росії 1,695 найвартісніших образів, між ними Систинську Мадонну Рафаеля, залишаючи в музеї тільки 1,231 менше відомих творів. Між вивезеними є, крім Рафаеля „Систинської Мадонни", теж "Свята Ніч" Корреджо та більша скількість творів Рембрендта, Рубенса, Ван Дайка, Веляскеса та багатьох інших світово славних мистців. Звертається увагу, що це власне Гітлєр і німецькі націсти започаткували ограблювання окупованих країн з мистецьких скарбів, що їх опісля частинно познаходили американці та позвертали назад їх правним власникам. Совєтський Союз і під цим оглядом продовжує політику Гітлєра.

ФРАНЦІЇ ПРИЗНАНО ПОВНУ КОНТРОЛЮ САРЩИНИ.

Женева, Швайцарія, 27 січня. — Уряди Великої Британії і Злучених Держав Америки погодилися признати Франції повну контролю продукції вугілля в провінції Сарщини, що раніше належала до Німеччини. Це матиме важливе значення в розподілі европейських сирівців, бо досі Сарщина була в такому самому положенні як Рурщина і Франція одержувала з неї тільки незначну частину загальної продукції вугілля. Це теж не залишиться без впливу на дальше скріплення приязні та співпраці між трьома демократичними великодержавами.

КОНКРЕТИЗУЄТЬСЯ ПЛЯН ЕВРОПЕЙСЬКОГО „ЗАХІДНОГО СОЮЗУ"

РИМ, 27 січня. — Запропонований міністром закордонних справ Британії, Бевином, плян европейського „Західного Союзу" починає щораз більше конкретизуватися в тягу публичної дискусії на цю тему. На цю тему мала вже початися теж відповідна дипломатична акція. Італійська ліва преса сьогодні широко обговорює пропозицію, стверджуючи, мовляв Італія відмовилася від приступлення до цього союзу. У відповідь на це італійський премієр заявив, що ця справа ще не була на порядку нарад і тим самим не могло бути ані відмови ані приступлення.

В ЧЕРВНІ ЗАКІНЧИТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКА МІСІЯ В ГРЕЦІЇ.

Атени, Греція, 27 січня. — Теперішня американська місія в Греції, що наглядає тут над правильним використанням допомоги, признаної цій країні в рямках Доктрини Трумана, мала б остаточно закінчитися дня 30-го червня. Проте, подібна інша комісія була б встановлена знову, якщоб зачав діяти Плян Маршала.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.00	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЦІ ЖИТТЯ ВІДДАЛИ, А МИ ЩО?

Невеличка частина українського народу знайшлася поза Україною в таких місцях, де може свобідно жити, говорити і діяти. Тільки та частина має змогу згадувати найкращих синів і дочок українського народу явно й славно й так віддавати їм пошану. Тільки та частина має змогу пошанувати гідно й свобідно своїх національних лицарів; тільки вона може святкувати свої національні свята. Тому те ж і ми що живемо в країні свободи, можемо нині зложити поклін Крутянським Лицарям та віддати їм найбільшу честь, хоч там, на рідній Україні, за яку вони життя своє віддали, певно замучили б чи на Сибір заслали тих, що відважились би їх згадати.

Лицарі Базару, Крут, а тепер ще й Повстанської Армії, згадуються нами часто, як у часописних чи журнальних статтях, так і в промовах. Та найважніше, чи в такий самий спосіб згадуємо їх теж і в наших ділах. Отсе є питання, яке повинно постійно стояти перед нашими очима, палити наше серце. Це правда, що ті, котрих славні діла згадуємо, дали для справи визволення України найбільше, що тільки могли дати. Але скільки ми даємо для цеї самої справи, яка, як ми голосимо, дуже нам на серці?

Україна є в неволі не тільки через чужих ворогів, що на неї напали. Україна в неволі теж і через своїх „рідних" ворогів-большевиків. Україна і тому в неволі, що коли рішалася її доля, бракувало українців, що були б подібні до Крутянських Лицарів.

А як є тепер? З цього, що до нас доходить про Українську Повстанську Армію, чи що говорять большевицькі верховоди в Москві й Києві про „український націоналізм", видно, що в Україні живе дух Крутянських Лицарів. А чи можна б сказати те саме про українців, що опинились поза Україною.

Коли іде про нарікання на ворогів України, то ми це виконуємо. Але коли іде про допомогу українській визвольній справі, про те, щоб поінформувати в розумний і достойний спосіб широкий світ про Україну, то нам таки багато бракує з цього завзяття і з цеї посвяти, що їх бачимо в тих, що рішились були за українську справу життя своє віддати та його дійсно віддали. Ми аж надто часто деклямуємо про нашу „безкорисну працю" для української справи, що навіть не завважуємо, якими малими і дрібними являємось в обличчі тих героїв, яких славимо та яких беремо собі за приклад. Через те так важко нам обєднувати наші сили, бо партійні та особисті амбіції ставимо вище цеї святої справи, яку обороняємо, для якої добра повинні б ми спільно працювати.

Приглядаючись нашій праці для України, можемо сказати, що не видно в ній духа Крутянських Лицарів, коли брати під увагу її розгін. Ми тільки пробуємо обороняти ту велику справу, за яку ці Лицарі життя віддали, одначе не обороняємо її в такий спосіб, щоб хоч частинно відповідав жертві Тих, що лягли під Крутами. Чи і далі так має бути?

Українські Термопілі

В 30-ту Річницю Крутянського Геройства.

Термопілі, місце славного бою спартанського короля Леоніда і його 300 Спартанців проти многотисячних когорт перського наїзника на землях соняшної Геллади в 480 році перед Христом, увійшли у світову історію як клясичний приклад найбільшого геройства і патріотизму. Під Термопілями 300 Спартанців своїми трупами загороджували наїзникові шлях у свою країну. Спартанським героям поставлено памятник, на якому виписані слова: „Чужинче! Піди в Спарту і скажи, що ми виконали наш обовязок!" Вони виконали свій обовязок, вміраючи в обороні своєї вітчизни.

Бій Куріня Студентів Січових Стрільців під Крутами дня 29. січня 1918 року в обороні столиці України перед большевицькою навалою вже увійшов в історію України під назвою „Українських Термопілів". Під Крутами, як і під Термопілями, 300 до смерти відданих батьківщині найкращих синів умерли в її обороні. Вони виконали свій обовязок.

В 30-ту річницю цього „безумного" бо найвищого геройства трьох сотень найкращого цвіту української молоді під Крутами, як жива стає перед очима ця безсмертна подія.

Дня 22-го січня 1918-го року Українська Центральна Рада проголосила Четвертий Універсал, в якому говорилося: „Український Народе; Твоєю силою, волею і словом утворилася на українській землі свобідна Українська Народна Республика... Від нині Українська Народна Республика стає самостійною, від нікого незалежною, вільною і суверенною Державою Українського Народу". Ще не затихли були в Києві воскресні дзвони, народ ще пянів щастям здобутої волі, як орди відвічного московського ворога, цим разом вже червоні, з усіх кінців заливали молоду Українську Державу, прямуючи до її серця — золотоверхого Києва.

Київ був безборонний. Молода українська держава ще не вспіла зорганізувати свого війська, легковірна в облудні ворожі гасла про миролюбність, бо сама миролюбна Центральна Рада ще раніше наказала демобілізувати українські військові частини, що створилися спонтанно та стояли залогою в Києві і це було ще тільки заохотою для червоного московського імперіяліста. Ворота Києва стояли для нього безборонні, а в Києві такий же безборонний уряд України. І це була головно його вина. Бо в цій рішальній хвилині він вірив ще в можливість співжиття з імперіялістичною Росією, вірив її облудним гаслам і брехливим запевненням про миролюбство, що їх висилано з Москви рівночасно з полками пяної салдатні на підбій інших народів.

Актом з 22-го січня 1918-го року створено суверенну Українську Державу. На це Москва відповіла проголошенням большевицького уряду для України в Харкові, в якому одну з головних роль грав архизрадник українського народу і теперішній московський вислужник, Дмитро Мануїльський. Рівночасно з цим політичним наступом на українську державність, червона Москва вислала на Київ свої полки під командою російського жандармського полковника Муравйова. Одна армія під командою Єгорова йшла по залізничій лінії Харків-Полтава-Київ; друга під командою Ремігова поступала в напрямку Курськ-Бахмач-Крути-Київ. Крім того, з напрямку Жмеринка-Козятин наступали на Київ здеморалізовані частини російського гвардейського корпусу. „А Україна була безборонна. „І вже в останній мент, перед лицем небезпеки, український уряд кинув розпачливий клич до всіх, в кого ще жевріла в серцях надія, в кого ще не опали безсило руки; видано відозви до слухачів Народного Університету та до середньо-шкільної молоді і взагалі до українського шкільного елементу, стати зі зброєю в руках на захист українських кордонів" — пише один з учасників подій. І молодь відразу на цей поклик зголосилася.

Ген. О. Удовиченко в своїх споминах пише: „В цей час (наступу большевиків на Київ) для охорони Центральної Ради був сформований курінь виключно зі студентів та шкільної молоді. Обставини на фронті вимагали надсилки свіжих військових частин. Тому з відома Секретаріяту військових справах був відправлений на фронт в напрямку на станцію Бахмач цей студентський курінь..." Курінь був зорганізований головно зі студентів Володимирського Університету та учнів Другої ім. Кирила і Методія гімназії та інших київських шкіл.

Дня 27. січня Курінь одержав наказ виступити в похід, начислюючи в тому часі до 250 вояків. В похід вирушено не тільки без належної підготовки, але й без необхідного озброєння. Але самі вояки, в багатьох випадках 14-16 літні хлопці, йшли з безмірною любовю до України та з одним рішенням: оборонити її, або вмерти в її обороні. Дня 29-го січня вони зупинилися на станції Крути на лінії Бахмач-Конотоп. Тут до них долучилася ще горстка гайдамаків, що після Макошинського бою відступала в напрямку Крут перед переважаючими силами ворога. Команда рішила ставити опір большевицькій навалі таки тут, на станції Крути і цілий день пройшов на підготовці до зустрічі ворога, що наступав від сторони села Пліски. Чергового дня в год. пів до четвертої зранку большевики почали наступ. Розгорівся бій, що тривав до пізного вечора. Наступали „матроси Балтійського Флота" і майже всі були пяні. Їх було шість тисяч проти триста українських юнаків, що в обороні України всі полягли смертю героїв на Чернигівських полях. 27 з них попали в полон і тих большевики на другий день та після жахливих знущань порозстрілювали, заборонивши селянам навіть похоронити їх трупів. Кількох ранених большевики через помилку відправили до Харкова і ті врятувалися.

Після звільнення України від большевиків на весні в 1918 році полягли під Крутами українських героїв перевезено до Києва та похоронено при великому здвизі народу в братській могилі над кручею Аскольдового кладовища, звідкіль простягається широкий вид ген аж на Чернигівські поля, там де Крути — Українські Термопілі.

Під Крутами зложили своє життя в жертву Батьківщині триста юних українських Героїв. Своїми трупами вони не змогли загородити ворогові дороги на Київ. Але своїм геройством, своєю любовю, своєю жертвою і своєю смертю та своїм духом вони врятували українську націю. Про це переконує кожна вістка з України сьогодні, тридцять років після їх геройської смерти. З їх могил, з їх геройського чину і жертви виросла українська нація, що сьогодні видала знову героїв з УПА. Вони, як і Крутянські Лицарі, виконують свій найвижчий обовязок: борються і гинуть, щоб жив народ. Як довго є герої, що гинуть за нарід, його честь і свободу, так довго цей нарід непереможний і безсмертний.

Забезпека й оборона

Перед двома тижнями конгресові комісії, які займаються военною службою, довідалися від військової влади, що совєтська армія складається під теперішню пору з 175 дивізій. З них 40 находяться в Німеччині, в Польщі, на Балкані і над Дунаєм в Европі. Оці інформації мали за завдання спонукати конгрес бути готовим до виасигнування відповідних фондів для оборони Америки.

Майже в одночас появився звіт президентської Комісії Повітряної Політики із цілорічних студій над обороною Америки з повітря, а в цьому звіті теж появилися предявлення, як підготовити Америку до повної оборони.

Оба роди домагань, — тих, що постасвлені просто до конгресових комісій і тих, що появилися в формі звіту Комісії Повітряної Політики, доповняють себе лише частинно, бо вони не дають повного оборонного пляну. Такого пляну ледви чи можна буде надіятися в короткому часі, бо це надто важна справа, щоб про неї можна було прилюдно говорити. Поодинокі і збірні голоси в цій справі можуть служити лише для орієнтації громадянства, про що йде справа. Та не є виключене, що вони появляються саме тому, щоб закрити справжній стан та збити з сліду майбутнього ворога держави.

Певним нефальшованим домаганням є плян заведення загального військового вишколу, який товчеться на сторінках газет від близько двох років лише тому, що президент усе на нього пригадує. Інші проекти можуть вказувати на засаду, на якій опреться оборона, одначе як первести ці засади в практиці, про це мало є мови.

Та там, де повно диму, мусить бути вогонь. Коли повторяють раз-у-раз про конечність і засади оборони, то мусить діятися щось таке, що про нього треба буде хоч дещо сказати населенню. Це пізнати з цього, що перед пів місяцем секретар оборони Джеймс Форестал зголосив думку завести добровільну цензуру на різні вісті, які відносяться до оборони держави. Така цензура це свого роду забезпека перед загрозою, отже вона становить наче перший крок до оборони. Її ціль, спонукати редакторів та видавців газет, журналів, книжок і промовців по радіо не затаїти такі зарядження, проекти чи переведення проектів, які могли б бути передані закордон якнебудь і колинебудь.

Заведення цензури це вже другий ступінь в забезпеці країни. Перший це заборона приїзду до Злучених Держав людей, які вважаються за ворогів Америки, а до таких належать під теперішню пору анархісти й комуністи. Анархістів не допускають в Злучені Держави на підставі поправленого закону з 1918 р., а комуністів на підставі недавнього наказу генерального прокуратора. Заказ опирається на невигаслих повновластях з часів останньої війни. Одначе тому, що внутрі держави находяться різні непевні елементи, треба ще забезпечитися, щоб вони не дістали важливих інформацій, які вважається за шкідливі для нації.

Дехто називає вже теперішні зарядження „залізною заслоною Америки", хоч вона виключає лише деяких людей, від спроможности шкодити Америці. Як показується з вістей про підготову до цензури, ця заслона має бути тепер посилена. Питання лише, як це можна перевести в типовій країні свободи преси, де таку свободу беззастережно обстоює не лише публика, але й високі урядовці.

З цього, що вже дійшло до прилюдного відома, звісно, що секретар оборони Форестал має запросити редакторів і видавців газет і різних пресових та публіцистичних агентів і їм виявити одверто, що досі зроблено в справі оборони краю. Після того має вказати, яку шкоду може потерпіти Америка, коли б так вісті про ці зарядження дійшли до відома ворога і лишить самим газетярам до вирішення, чи потрібна цензура на стримання вістей про зарядження й пляни. Коли більшість газетярів заявиться за конечністю цензури, тоді Форестал віддасть самим газетярам переведення цензури в життя. Коли б вони заявили, що цензури не треба, тоді Форестал не має ніяких правних засобів, щоб цензуру завести. Коли ж вони згодились би, тоді добровільна цензура була б переведена на лад, подібний до заряджень у военних часах.

Секретар передбачує, що газети згодяться на добровільну цензуру. Мотивом до цього є факт, що теперішній мирний стан не є справжнім миром, бо ведеться „холодна війна" в цілому світі, а підїздова, потайна боротьба шаліє в різних закутинах світу. Саме тому, що не знати, чим покінчиться „холодна війна", треба бути готовим до стріляної війни. Кожний крок у такій підготові це наче ступневе переводження мобілізації: виробляються нові роди зброї, як: гармат, кораблів, літаків, бомб; пускається в рух фабрики; будуються нові шляхи; закладаються технічні школи й варстати. У практиці ця цензура виглядала б так: Коли письменник, журналіст, радієвий заповідач чи хто інший, що займається розповсюднюванням вістей, попаде на якусь новинку про новий винахід, нову зброю, нову фабрику, нове зарядження влади в нутрі якоїсь установи і т. п., а не знає, чи її оприлюднення може шкодиди нації чи державі, хай у такому випадку стримається з її оприлюдненням і хай наперед запитається у відповіднім бюрі, яке матиме спроможність дати про все інформації і яке мало б бути отворене 24 годин на день.

Таке бюро встановлене лише на випадок, коли газетярі згодяться на заведення добровільної цензури. Хто мав до діла з цензурою під час війни, той знає, що неможливе було досягнути стовідсоткову контролю новинок, отже не можливе буде й тепер. Та все таки добровільна цензура під час війни осягнула свою ціль, отже може осягнути й тепер. Це важка жертва збоку преси й читачів, одначе докищо не придумано іншої ради для забезпеки нації перед поширенням вістей, які можуть бути шкідливі для нації. Треба вірити, що вже незабаром почуємо більше про цю справу.

ОЛЕКСІЙ АНДРІЄНКО.

Я БУВ НА „РОДІНЄ"

13)

— У нього я не був, я працював на фабриці.

— Брешеш, нам все відомо. Ліпше признайся!

— Я не служив.

— А як покличу свідків?

— Я не служив.

Я дійсно не служив в добровільних військах. Я сказав просто, що попав в полон, а звідти на фабрику. Але попасти в полон може вояк будь якої армії тільки не совєтської. Він повинен боронитися навіть, якщо в нього відірвало ногу або руку. Він не має права попасти в полон пораненим, не може бути захопленим. А якщо і попав, то повинен в полоні продовжувати боротьбу. Так було наказано. Хто не виконав наказу, той зрадник батьківщини. Сотні тисяч вояків англійців, американців, французів, голяндців, новозеландців і інших поверталися до дому радісними, щасливими. Тільки ми, перенісши в полоні муки, перебуваючи в незрівняно тяжчих умовах, ніж інші військовополонені, поверталися не додому, а потрапляли на тортури. Ніхто нас не зустрічав з квітами і музикою. Батьківщина — совєтська батьківщина — приготувала для нас табори смерти з камерами для тортур.

Я ж вигадав для себе більш-менш правдоподібну історію, як я попав в полон. Я був довго в розвідці. Довго блукав, за цей час полк відійшов. Армію оточили. Іти було нікуди. Мене взяли в полон. Це називалось „взяти в полон під час виконання службового завдання". До таких „зрадників" відносились порівнючи з пом'якшенням.

Після того, як я закінчив розповідати капітанові, він подзвонив і в кімнату зайшов сержант.

— До лейтенанта! — наказав капітан.

Мене відвели в другу кімнату, де сидів лейтенант.

— В якій частині служив у Власова?

— Я не служив.

— Ах, ось як?! А от у мене є список вашої частини... (Він взяв папір і наскоро перечитав прізвища)... Ось: Андрієнко Олекса. Лейтнант підкреслює моє прізвище червоним олівцем. (Списки були складені тут в таборі. В них перелічувались ми всі).

— Ну що, піймався?

— Я не служив.

— Відправлю до в'язниці, признавайся.

— Я не служив.

— Відвести його!

Сержант веде мене. Ми сходимо по сходах.

— Втікай, — говорить сержант, — нікого немає.

„Не вір... тримайся" — пригадуються мені слова Сашка. Чому вони мені пригадалися? Але я хапаюся за них.

— Чому мені втікати? — говорю я. — Мені тікати нічого, мені боятись нічого.

Сержант веде мене замість в'язниці в барак. Вже ранок. Сусід по ліжку піднімається і запитує:

— Ну, що було, що питали? Били?

— Все було добре, — відповідаю я і лягаю, не роздягаючись в ліжко. У сусіда незадоволене обличчя. „Зірвалось" — думаю я. „Треба триматися, триматися, хоч би як там не було".

Через три дні знову викликали на допит. Разом зі мною пішов грузин, з яким ми працювали на фабриці. Його викликали першим. Коли я ввійшов до кімнати слідчого, грузин стояв коло стіни, сумно дивлячись вниз.

— Чи знаєте ви цього чоловіка? — запитує слідчий грузина, вказуючи на мене.

— Так, знаю.

— Служив він у власовських частинах

— Ні, не служив. Ми разом працювали півтора року у Тімме на фабриці. Слідчий схоплюється зі свого стільця і кидається з кулаками на грузина:

— Я ж тобі говорив, я ж тобі говорив!

Але грузин вперто повторював:

— Не було цього і сказати не можу.

Я залишаюсь на одинці з слідчим. Він заспокоївся і тримався так, ніби нічого і не трапилося. Починається знову нудна гра на нервах.

— Служив?

—Ні, не служив.

— Ні, служив!

Вкінці слідчий втрачає терпіння і репетує:

— Ти довго будеш опиратись? А це що?

— Він підсуває мені листок паперу. Дивлюсь, переді мною зфальшоване донесення про особистий склад першого Валсівського полку по стану на одну з ранішніх перевірок — присутніх... відсуніх... хворих... і т. п. Підпис: Олексій Андрієнко.

Підпис трохи подібний на мій, але я завжди в одним місці ставлю крапку. Тут крапки не було.

(Дальше буде).

Сем. Старко

РОЗБИТА ДИВІЗІЯ

(Епізод з советсько-фінської війни 1939—1940 рр.)

3)

Пам'яті українців, вояків 44-ої дивізії що загинули в снігах холодної Фінляндії — присвячую. АВТОР.

Кем.

Містечко Кем, що розташоване на побережжі Білого Моря, серед дрімучих карельських лісів, занесених, як ватою, сухим і глибоким снігом, зустріло дивізію непривітно. Стояла похмура погода. Морозний туман, ніби ховаючи від глядачів убогість північної природи, окутував біденькі буданки каторжного міста. Загрозливо спадаючи аж до землі, проносились тяжкі і грізні снігові тучі: здавалось, що вони були грізною сторожею цього холодного пекла на землі. З моря, десь від Соловків, віяв — стогнав різький холодний вітер...

А люди як тіні. Похмурі й сумні, як на похороні. Змучені й безрадісні обличчя говорили про злиденність і страх, що переслідують їх вже багато років.

А скільки тих каторжан! — Справжніх советських каторжан! Безчисленні колони їх, малі й великі, маршували сюди й туди, йшли все далі і далі, або під наглядом цілих ватаг енкаведистів, як тіні, сновигали під тяжким вантажем. Обірвані, змучені і брудні їх все гнали й підганяли; на їх несамовито кричали, їх брутально били, а вони байдуже, гнулись під тягарем, все йшли, йшли й йшли.

Це був символ тої країни, що називається Союз Советських Соціялістичних Республік.

Змучені довгою й тяжкою дорогою, в холодних товарних вагонах, всі сподівалися дістати хоч коротенький відпочинок у теплих помешканнях. Потрібний був відпочинок, без якого дивізія була нездатна навіть досягти фронт, не те, щоб іти в бій.

Та так не сталося. Наказ був невідкличний: всі частини дивізії, виладувавшись, мусять залишити місто і отаборитись в лісі. Кара смерти грозила тим, що відлучаться від частини, і появляться будьде в місті.

Партія і уряд довірили нам захищати нашу любиму батьківщину, — захлинаючись кричали комісари до вояків, як папуги, повторюючи давно вивчені напам'ять слова.

— Советський воїн не знає труднощів. Спершу непереможна боротьба, а потім теплі мешкання і бабські спідниці.

Наказ є наказом. Виладувавшись з ешелонів всі частини потягнулись з міста в ліс.

400 клм. пішки до фронту.

За декілька кільометрів від міста дивізія отаборювала на нічліг.

Навкруги — ніяких признак людського життя, жадної будівлі, тільки один ліс, таємничий карельський ліс, що ніби злючись на напасників за нарушений спокій, сердито шумів коронами столітніх дерев. Завивала люта хуртовина, засипаючи околиці сухим морозним вітром. Мороз досягав 50°.

Наступила ніч. Палахкотіли огні. Людський лемент стихав, тільки мотори могутніх тракторів громом пронизували гробову тишину карельської ночі.

Та мало хто спав у ту незабутню ніч. Природа жорстока мстилась над напасниками: мороз — аж тріщав; вогнища й людей, що тулились навколо нього засипало снігом. Свистів-завивав холодний вітер. То була страшна ніч! Скільки нелюдських мук перетерпіли під її покровом безневинні люди, кинуті туди жорстоким советським молохом! Того не описати й не переповісти. То знає тільки той, хто сам переживав.

Та советський молох не знає жалю. Ранком, коли ще тільки почали вирисовуватись силуети дерев, засурмили сурми, і дивізія рушила далі.

Перші замерзлі трупи, як корчі навантажили на вози і кудись відвезли. Це були перші жертви.

Дивізія грудьми пробиваючи шлях у глибокому й сипкому, як пісок снігові просувалася наперед.

— Партія і уряд довірили нам захищати нашу „любиму родіну", — як папуги продовжували кричати до вояків на кожній зупинці комісари.

— На нас чекає фронт! Вперед!

І дивізія йшла. Під непосильним тягарем, голодні і змучені, вибиваючись з сил, мліючи від перенапруження, люди все марширували вперед і вперед. Горе тому, хто відставав! Такому грозили, його підозрівали в симуляції, обвинувачували в саботажі, більше того, таких рахували шпіонами, зрадниками „родіни", ворогами народу... Такі попадали прямо в лапи „особого отдела", що як шакал, йшов по слідах жертви. Ніхто не хотів відставати, падати, підніматись і йшли, йшли, йшли...

І тут по дорозі зустрічали каторжан, що працювали на розчистці шляху та в лісі. Обірвані і полубосі, змучені й застрашені, вони так же, як і там в Кемі, як механічні роботарі, виконували свою роботу. Багато з них були закавані в залізні кайдани. Кругом стояли енкаведисти з величезними собаками.

Перший день дивізія пройшла десь понад 30 клм. А коли зовсім потемніло, оголосили наказ отаборюватися на нічліг. Цим разом наказувалось робити курені з соснового гілля та встановлювалось чергування біля кожного огнища. Такі чергові мали через кожні 15—20 хвилин будити тих, що сплять, щоб вони могли грітись біля вогню та перевернутись на другий бік. Знову стих людський елемент, а в таборі запалали вогні. Вітер стих, але мороз, здавалося, ще посилився.

А досвідком теж саме: сурми, пшоняна юшка і знову в дорогу. Замерзлих було ще більше. Чергування не помогло.

І так що дня. І що дня ряди дивізії рідшали. А комісари продовжували своє.

— — — — — — — — —

Цей похід дивізії може бути яскравим прикладом нечувано жорстокого ставлення советського режиму до людини. Легко одягнені й полубосі, у звичайних черевиках, без теплих онуч і шапок — люди послані на явну смерть від холоду. Вже перший день походу приніс десятки жертв і сотні різних відморожень; відморожували пальці, руки, ноги. Простуджувались; б у ш у в а л и грипа й ангіна. Запалення легенів стало звичайним явищем, чуть не всі кашляли. При цьому бракувало ліків. Таких хворих у шпиталі не забирали; ними навіть не опікувались.

Тільки „щасливців", що мали температуру понад 39° забирали й відвозили до Кеми або Ухту. Частини перетворилися в зборище інвалідів. При цьому кожний мусів нести тяжкий вантаж: крім своїх речей вояки мусіли нести коробку кулеметних набоїв та в'язку ґранат.

Не краще було й з харчуванням. Денна рація вояка була дуже низька і складалася з недоброякісних п р о д у к тів. Завжди таже пшоняна юшка, мерзла риба,і, звичайно, мерзлий, як камінь, хліб. Рідко появлялося щось інше. Вояки схлявали від голоду.

А все ж таки йшли. Гнані страхом вони мовчки, без нарікань йшли все далі і далі.

Десь на тринадцятий день дороги, перед Ухтою, дивізія, вже як зборище старців і калік, маршувала повз таке дивовисько; на маленькому горбку, що виділялося над шляхом, валялись трупи трьох вояків. Зпід кожнього з них виділялись кров'яві плями. На щиті, прибитому на дереві, великими літерами, незграбно було написане:

„розстріляні за дезертирство".

Ці жертви були розстріляні й залишені над шляхом пострахом для інших.

А військові колони проходили повз цей пам'ятник нелюдяности мовчки, як статуї, в душі віддаючи честь замордованим.

— Серед нас є приховані вороги народу. Вони, організовуючи дезертирування і саботаж, служать на користь імперіялістичниій Фінляндії. Викриваймо зрадників! Ніякої пощади ворогам! — кричали вони після цього перед вояками.

А ті мовчали. І здавалось, що кожний боявся, щоб на нього не показали, як на зрадника. Мовчанка була гнітючою.

А потім ішли далі. Поминувши Ухту, дивізія тримала напрямок на Войніцу. А на шіснадцятий день тяжкого маршруту дивізія досягла советсько-фінський кордон.

Це було десь 2-го січня 1940 року.

(Дальше буде).

З життя української еміграції в Европі

(За У. Вістями).

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА.

Інститут Енциклопедії, як одна з клітин Наукового Товариства ім. Шевченка, намітив у рямцях своєї видавничої діяльности підготовити і, як буде змога, видати в короткому часі один з найбільш необхідних і актуальних в сучасних обставинах для нашого загалу творів — Енциклопедію Українознавства. Проектується видати її як дві окремі книжки, а саме: одну, в якій були б подані всі відомості про Україну в суцільних оглядах (назва, географія, історія, література і т. д.) та другу, що має містити короткі відомості з різних ділянок в поазбучному, гасловому порядку.

До опрацювання згаданих енциклопедій запрошено всіх бувших співробітників Української Загальної Енциклопедії і велике число нових наших науковців і спеціялістів, щоб, таким чином, з одної сторони забезпечити якнайкраще фахове опрацювання творів, а з другої сторони осягнути це в найкоротшому часі.

Про велике значення твору зайво, думаємо, говорити. Вистачить сказати, що кожний свідомий українець, де б він не був, повинен мати з собою хоч три книжки: св. Письмо, Кобзаря і Енциклопедію Українознавства.

Крім того, твір цей неоціненної вартости для наших умових працівників всіх галузей як джерело для їхньої всесторонньої праці серед громадянства, як теж джерело інформації для чужинців. Твір цей має стати основою до опрацювання дальших інших енциклопедій українознавства, а саме в першу чергу — в чужих мовах (англійській, французькій, німецькій), що мало б велике значення для загальнонаціональної української справи. Також була б вона підставою для опрацювання енциклопедії для молоді, дитячої і т. п.

Таким чином, Енциклопедія Українознавства має стати цінним вкладом в нашу культурну скарбницю, а водночас у скарбницю загально-европейської чи світової культури.

НОВА ФІЛІЯ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ.

В жовтні ц.р., зібралися українські журналісти, що постійно мешкають в горішній Баварії, в Мюнхені на Розенгаймерштрасе 46-а, щоб покликати до життя обласну філію СУЖ-у Це вже п'ята з черги Обласна Філія Спілки Українських Журналістів на еміграції. На Установчі Збори нової філії СУЖ-у прибуло 34 українських журналістів—членів СУЖ, 5 українських журналістів, що заявили свою згоду вступити до Спілки і кільканадцять гостей. Установчі Збори в імені Головної Управи СУЖ відкрив і привітав приявних заступник г о л о в и СУЖ-у д-р Росоха. До президії зборів обрано головою ред. проф. Ю. Степового, заступником проф. І. Розгона і секретарями п. п. ред. Ст. Підкову і С. Никировича. В своюму слові голова СУЖ-у д-р Ст. Баран з'ясував ті невідрадні явища в житті української еміграції, з якими боротися покликані саме українські журналісти. З цього і випливає те велике значення зорганізованости українських журналістів і взагалі вага преси та друкованого слова. Потім д-р Р. Росоха зреферував статут Спілки на основі якого вибрано Управу Обласної Філії СУЖ-у, до якої ввійшли: голова ред. проф. Ю. Степовий, члени: Ст. Підкова, Євген Черевань, проф. Шабля і д-р Ю. Мовчан, заступник: мгр. Логин і Антін Мельник. До контрольної комісії: проф. Барвінський, ред. Мирослав Стиранка і С. Никорович, заступник В. Вереш-Сірмянський. В дискусії над пляном праці нової філії СУЖ-у взяли участь: пані Людмила Івченко—Коваленко, д-р Квітковський, В. Вереш-Сірмянський, С. Росоха, ред. Кондратюк та інші.

—o—

КАЖУТЬ, ЩО НАБЛИЖАЄТЬСЯ ВЕСНА, а МОЖЕ ЦЕ „ПЕРЕСТУПНИЙ РІК".—Так толкують собі цю картину, зняту недавно на фармі в Англії, де ягня виявляє своїм скоком небувалу силу та енергію.

ЩО ПИШУТЬ?

БІЛЬ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ПО ВТРАТІ ДІТЕЙ.

(У листі з 31. грудня 1947 від переселенців з Західної України в Польщу, писанім до свояків в Дітройті).

Пишу на волю Божу, бо не знаю, чи лист зайде. Та мені вже все одно. Треба конечно старатися, щоб хтось зпоза нас знав, що тут діється. Може хтось за нами обстане, поки ще не запізно. Хай хтось скаже щось про ті „обози праци", ті страшні вязниці, в яких невинно терплять люди. Хоч, як знаємо, ніхто живий не нагородить за смерть хоч би тих наших двох синів, що померли в боях з ворогами, то хай світ знає про невідомих героїв, що поклали свої голови за волю рідного народу. А таких, як наші сини, є ще багато інших. В нашім селі, як знаєш, була Ярина М. Вона також мала двох хлопців, обох їх тамтого року в саму Велику Пятницю замучили Совети. Тоді також замучили в В. ще 17 хлопців. На перший день Великодних Свят їх поховали, а до двох тижнів усіх інших хлопців вивезли з села. Там їм Сибір, а тут нам вязниця. Котрі люди ще не потерпіли на дітях, ті ще рахуються за дуже щасливих.

В мойому житті було ще тільки потіхи, що ті мої дорогі діти. Тепер пропало все, до чиста. Чорна пітьма затьмарила моє життя. Ті діти, це була моя гордість, потіха й надія. Мої дні, здається, вже почислені в неволі, душа рветься перед смертю на волю, там, де згинули наші кохані сини. Мої думки линуть до їхньої могили. Ми їм гробівець наперед вимурували, а вони де інакше спочивають. Як бажала б я собі перенести їх кости до спільного гробівця і біля них сама померти. Тепер хиття нам не миле і непотрібне...

Посилаю Вам мій біль, писаний на папері, може хто його перечитає, бо то історія нашого народу.

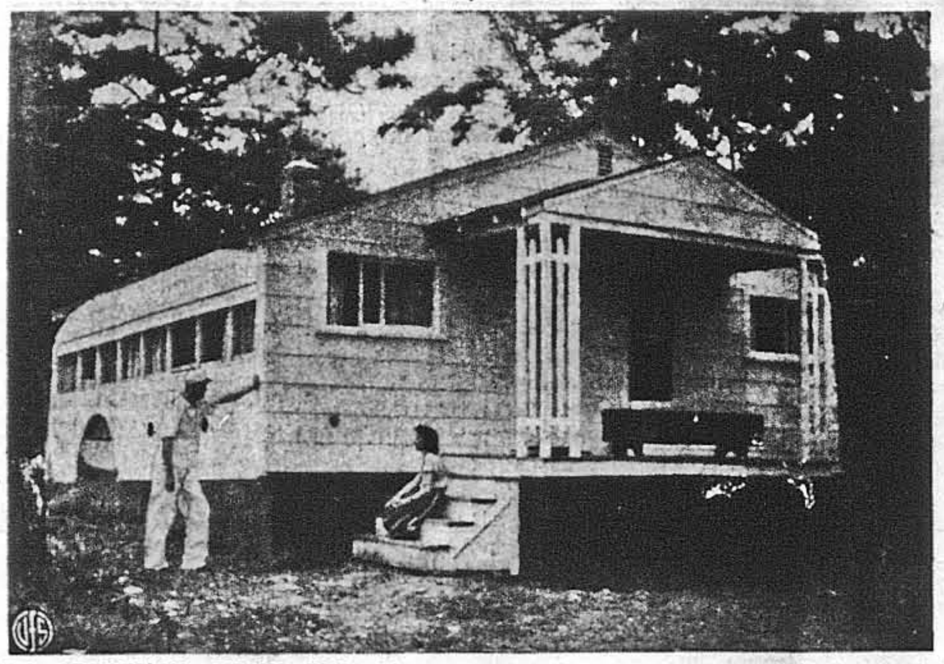
(Мати вилляла свій біль по втраті синів в формі віршу, наловненого жалем і тугою за втраченими соколами під заг. „Два сини". — Замітка редакції).

—o—

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ РОЗКАЗУЮТЬ ПРО РІДНИЙ КРАЙ.

(В листі з 11. листопада 1947 з табору в Німеччині до земляків в Рачестер, Н. Й.)

Я думаю, Дорогий Краяне, що Ти нагадаєш собі моє письмо, бо я колись відписувала Тобі ще до Сараєва, як Ти там служив за добрих, веселих і молодих літ. Наше пободження на скитальщині таке, що, як би так не боятися Бога, то можна швидко собі помогти, а то жаль душу згубити. Ми без рідної хати і без дітей на чужині на старі літа і здоровя нема. Коби так Бог допоміг нам вернутися на рідну землю. Але дуже сумні вістки приносять нам наші повстанці, що прибувають звідти. Вони боролися з червоними катами ще від 1941 р. Розказують, що то ті прокляті вороги з нами зробили. Села й доми попалили, людей помордували, а кого не замордували, то витезли на Сибір, де бідні люди важкі роботи виконують в голоді й холоді, потім пухнуть і вмирають. Така то доля наших українців...

ДВА АВТОБУСИ—ОДИН ДІМ.—Мешкальна проблема дошкулює цілій Америці й всюди пробують її розвязати на різні лади. В Винстон-Сейлем, Норт Керолайна, розвязала собі молода пара в такий спосіб, що забрала два знищені автобуси і з них скомбінувала дім, як його бачимо на цій картині.

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

БРИДЖПОРТ, КОНН.

Щедрівка до Зл. У. А. Д. Комітету.

Знова бажаємо поділитись веселою вісткою з нашої громади, котра все бажає чимсь допомогти свому українському народови, а зглядно тепер нашим скитальцям та воякам УПА. Наші жінки приготовили Щедрий Вечір, щоби відсвяткувати щедрівку і передати той звичай своїм дітям. Найбільше труду і праці понесла наша свідома громадянка А. Глива. Свят-вечір збірав наших громадян в Українськім Народнім Домі, де предсідник У. Н. Дому, Д. Чернявський, розпочав святу вечеру молитвою. У часі смашної вечері наш громадян Д. Постоловський попросив присутних зложити жертву для скитальців і для тих, що боряться з ворогом для визволення братів з неволі. В тій справі забрав ще голос п. Чернявський та попросив пань А. Гливу та А. Чернявську, перевести щедрівку. Зібрано $51.

Жертвували: М. Галькевич $6; а по $5: І. Шевчук, Д. Чернявський, А. Бих, В. Пуньдяк; Т. Красіцький $3; П. Красіцький $2.50; по $2: А. Глива, В. Папроцький, А. Кучма, І. Новак, С. Пущинський, М. Мандрона, Д. Постоловський, П. Сливінський; по $1: І. Шемберко, В. Венгринович, Г. Валковський. Решта дрібними. Разом зібрано $51, а призначено $26 скитальцям, а $25 воякам УПА. Гроші вислано до централі. Щира дяка жінкам, що все принесли даром, а теж жертводавцям.

М. Галькевич.

—o—

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Кінцевий касовий звіт.

У грудні мин. року були поміщені у Свободі два дописи з діяльности Допомогового Комітету в Рачестер, Н. Й. Цим разом висилаємо третий допис, доповняючи збірки за листопад і грудень у надії, що в біжучому році нові делегати розгорнуть працю на більші розміри й перевищать збірки з минулого року.

Особливо тепер треба посилити нашу жертвенність, бо прийшла зима і принесла скитальникам і сиротам нові турботи і терпіння. Тому ми повинні їх ратувати в міру наших сил.

Коли б так кожна одиниця причинилася своїми жертвами, а цих одиниць українського роду в Злучених Державах і Канаді наші статисти підраховали на вісім сот тисяч. Як би лише пів мільйона людей доброї волі зложили по одному долярові місячно, то Централя Допомогового Комітету у Филаделфії дістала би до розпорядимости пів мільйона дол. Маючи таку суму на руках, багато благородніх діл мажна б довершити, а головно заспокоїти голод і бодай вчасти приодіти наших братів і сестер на скитальщині та помогти їм виїхати за океан, щоб і вони могли зажити на волі.

Наш місцевий Доп. Комітет при помочі цілої громади зробив, що було в його силах і дальше робитиме. — Жертви в листопаді і грудні зложили:

Український Америк. Клюб при Вилсон вул. $100; Організація Золотого Хреста $20; Союз Українок, від. 6. $20; Сестрицтво Пресвятої Богородиці, від. 36. $10; Агафія Плюта на Конгресовий Комітет $3; Маланія Теребушка на Конгресовий Комітет $2; Михайлина Пічак (до Концерту) $2; Роза Ібере $1; на зборах Братства Св. Йосафата, від. 217 У. Н. С. від членів $41.50; з каси доложено $8.50. Разом кромі віча і концерту $208.

На зборах вище згаданого Братства зложили члени: Іван Деркач (був. скиталець) $10; предс. Петро Паснак $2; по $1: Г. Булавинець, М. Климців, В. Лепкий, В. Пригода, Н. Воляк, Р. Шевчук, В. Чорненький, В. Колданський, В. Гранковський, І. Луцишин, М. Плюта, Г. Бояновський, С. Мікульський, Г. Данилишин, І. Базів, І. Теребушка, Я. Гривнак, О. Голод, А. Іванів, А. Гривнак, Т. Ґерула, І. Цимбалістий, С. Николайко, Т. Шургот, О. Гринчук, Р. Пристай. Решта дрібними.

Як звичайно кожний касієр старається, щоб каса не випорожнилася, так і касієр Доп. Комітету, Василь Гранковський сказав на зборах коротку промову й попросив присутнех членів про жертви. Він старший віком козарлюга, але за збірками кидається, де лише може. Цього року „бігав" з молодшими членами по коляді з мішочком у кишені. І як каже: оплатилося „бігати", бо коляда принесла близько чотири сотки дол., про які буде мова у наступному дописі.

Розходи за листопад і грудень були такі: вислано до Централі Доп. Комітету у Филаделфії $300; вислано на сироти у Стемфорд, Кон. $50; вислано пакунків з поживою для скитальників на суму $100. Видатки на картки, оголошення і бесідника на віче $37.70. Разом $487.70.

Доходу у 1947 р. було $2,377.80; з перенесення з грудня 1946 р. руло $317.91; загально $2,695.71. Розходу було у 1947 р. $2,557.63; остало в касі з днем 31-го грудня 1947 $138.08. Приходи і розходи подрібно за 1947 рік були оголошувані у Свободі.

Коли б котру організацію або поодинокі особи пропущено, то проситься зголоситися до секретаря.

Секретар Доп. Комітету.

ПОВІДОМЛЕННЯ

для відділів У. Н. Союзу: 147, 151 з АЛЕНАТАВН, 369 з ПАЛМЕРТОН, 44, 318, 442 з НОРТГЕМТОН, 47, 288 з БЕТЛЕГЕМ, 137, 438 з ІСТОН, 124 з ОРМРОД і 95 з БЕТ, ПА., про

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

—: які відбудуться :—

В ПАРОХІЯЛЬНІЙ ГАЛІ,

803 FRONT STREET, ALLENTOWN, PA.

В НЕДІЛЮ, 1. ЛЮТОГО (FEBRUARY 1,1948)

Збори зачнуться в 2-гій годині пополудні.

На збори повинні прийти всі урядники та члени згаданих тут відділів, а зокрема повинні явитись численно члени місцевих відділів. Запрошуємо на збори теж і не-членів, що бажають довідатись дещо більше про працю та завдання нашої великої Союзової родини. На зборах будуть промовляти головний секретар **Д. Галичин** і організатор **А. Маланчук.** **Комітет.**

ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ

(Як їх подають советські джерела).

Загальні збори письменників УССР.

Київ. — Недавно відбулися загальні збори Спілки письменників УССР, які вирішили полішпшити організацію та творчу і видавничу діяльність Спілки — відповідно до рішень ЦК ВКП (б). Переведено теж зміни проводу Спілки й підлеглих їй установ. — Головою Спілки залишився і далі Олександер Корнійчук, заступниками: Тичина, Іван Ле та Ілля Стебун. Відповідальним секретарем Спілки став Серлінін.

Переведено зміни в редакції „Літературної газети", де начальним редактором іменовано Соєенка, а його заступником Санова. Змінено також редакційний штаб журналу „Вітчизна". В склад редакційної колегії входять: Одергеєв (голова), Головко, Ле, Малишко та Первомайський.

Директором видавництва „Радянський письменник" назначено Розумовського. — Крім того до редакції входять Одергеєв, Василевська, Поланкер, Стебун, Ушаков, Малишко та інші.

При видавництві створено також російську секцію, якої головою став письменник Некрасов.

Памятник перемоги в Збаражі.

Київ. — В Збаражі, тернопільської области, будується памятник перемоги, що буде високий на 11 метрів. Будову памятника закінчать до кінця цього місяця.

„Визволяли братів з-над Дніпра та Волги.

Київ. — Незабаром відбудуться загальні збори українського товариства для поширення політичного та наукового знання трудящих. (Це товариство створене з метою звеличувати все, що советське, та поборювати все, що пахне гнилою західньою буржуазною культурою — прим. Ред). Під цю пору товариство влаштовує т. зв. „Шевченківські Вечорі", на яких виголошується доповіді про звязки Шевченка з російськими культурними та політичними діячами (тобто робиться з Шевченка російського патріота — прим. Ред.)

Мабуть впливам цього товариства треба завдячувати те, що в авдиціях київського радія для Західньої України говориться, що західні землі „визволили брати з-над Дніпра та Волги".

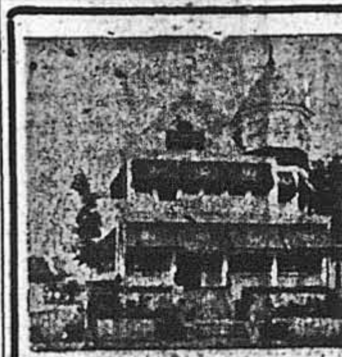
„Свиноматки" — стахановки".

Київ. — Колгоспниця-стахановка Марія Дюта так допильнувала, відданих їй під опіку, 5 свиноматок, що одна з них привела впродовж року 29 поросят, а інші 4 по 22-24 поросят. (Що це значить присвоїти свиноматкам стахановські методи продукції поросят — — прим. Ред.).

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти А просвіта — це сила.

ТАРЗАН, ч. 1773. Перегони за сховком.

Збентежений стрілом, Тарзан підсадив Джену на гиляку.

Саме тоді Нкіма пригадала собі на банду втікачів...

...і нервово переповіла, як вона втікла з їх рук.

На цю зловіщу вістку Тарзан і Джена почали навипереди гнати до свого сховку на дереві.